

GRANOWIEC
na przestrzeni 100 lat
po odzyskaniu przez Polskę niepodległości
1918 – 2018

***„Na każdym kroku walczyć będziemy o to,
aby Polska – Polską była!
Aby w Polsce – po polsku się myślało!”***

kard. Stefan Wyszyński

Ku pamięci tych, którzy tworzyli historię Granowca.

GRANOWIEC 2018 R.

***Granowiec na przestrzeni 100 lat
po odzyskaniu przez Polskę niepodległości
1918 – 2018***

Historia szkoły

Początki szkoły w Granowcu datuje się na koniec XVIII w. Istniała wtedy szkoła ewangelicka. Przed I wojną światową uczyło w niej troje nauczycieli, a kierownikiem był Niemiec – Paweł Grüning.

Do 1919 r. w Granowcu mieszkało ok. 70% ludności niemieckiej. Atmosfera panująca we wsi była napięta. Obowiązywał język niemiecki. Cały proces dydaktyczno-wychowawczy podporządkowano germańskiej idei. Przez taką działalność młodzież była po części zniemczona. Po ukończeniu szkoły podejmowała pracę w Niemczech bądź też zatrudniała się w straży granicznej, tzw. Grenzschutz. Sytuacja panująca w szkole uległa zmianie po Powstaniu Wielkopolskim, czyli po roku 1919. Wtedy to czteroklasową szkołę przejął Polak – Franciszek Harmata. Rozpoczęto wychowanie dzieci w duchu polskim. Starano się osłabiać przyzwyczajenia niemieckie. Językiem urzędowym stał się język polski. Wprowadzono polskie zwyczaje. Dążono do wzbudzania patriotyzmu, przygotowując akademie o tej tematyce. Organizowano przedstawienia o charakterze religijnym. Podstawowymi elementami programu były: nauka czytania po polsku, nauka działań arytmetycznych oraz nauka jednostek miar, wag i monetarnych.

Pierwsze informacje dotyczące powstania szkoły katolickiej w Granowcu zawarte są w *Kronice katolickiej* pisanej w języku niemieckim. Jest tam nota mówiąca o tym, że szkoła powstała w 1834 r. Następnie podjęto decyzję o budowie murowanej szkoły, którą ukończono w 1886 r.

Uczniowie szkoły katolickiej w Granowcu
z nauczycielem Albertem Bierwagenem, 1918 r.

23 maja 1924 r. szkoła dostąpiła zaszczytu. W tym dniu przez Granowiec przejeżdżał prezydent Stanisław Wojciechowski, który zatrzymał się przed placówką. Odbyło się krótkie powitanie. Mieszkańcy wsi i dzieci szkolne spotkali się z przywódcą państwa. Wydarzenie to było dla nich wielkim przeżyciem.

We wrześniu 1927 r. po raz ostatni rok szkolny zaczął się osobno dla szkoły ewangelickiej i katolickiej (dwuklasowej).

Uczniowie szkoły katolickiej w Granowcu
z nauczycielką Marią Białobłocką (po prawej stronie), 1925 r.

W roku szkolnym 1928/1929 otwarto w Granowcu jedną, wspólną, międzywyznaniową szkołę powszechną. Kolejny ważny etap w życiu szkoły to czas od roku 1930, gdy kierownikiem został Jan Pustówka. Placówka była wtedy czteroklasowa. Dzięki zaangażowaniu kierownika stała się w roku szkolnym 1936/1937 szkołą sześcioklasową.

Uczniowie ze swoim nauczycielem Janem Pustówką – rocznik 1924

1 września 1939 r. to data, która na zawsze pozostanie w pamięci Polaków. Dzieci i nauczyciele zamiast rozpocząć nowy rok szkolny, musiały pozostać w domach na ponad 5 lat. Szkoła w Granowcu przestała istnieć. Nauczyciele otrzymali rozkaz jej opuszczenia. Placówka wróciła do swej działalności 19 lutego 1945 r., gdy Niemcy wycofali się z Granowca. Szkoła stała się najważniejszym ośrodkiem kulturalnym wsi i rozwijała się w szybkim tempie.

Nauczycielka Maria Białobłocka
i żona Jana Pustówki,
lata sześćdziesiąte XX wieku,
budynek szkoły od strony ogrodu

Pierwszym kierownikiem placówki po wojnie został Stanisław Szczepaniak, który wraz z nauczycielką Marią Białobłocką uczył 130 uczniów.

Ważną datą dla szkoły był 1 września 1946 r., bowiem wtedy, decyzją inspektora szkolnego, placówka została uznana za szkołę pełną. Kolejne lata to rozwój oświaty w Granowcu, wzrost liczby nauczycieli i uczniów, wprowadzanie nowych programów i podręczników, wzbogacanie bazy dydaktycznej szkoły.

Uczniowie z kierownikiem Szkoły Podstawowej, Stanisławem Szczepaniakiem i nauczycielem Kazimierzem Dittfeldem, ok. 1950 r.

Uczniowie – rocznik 1944. W tle budynki białe i czerwonej szkoły od strony ogrodu

Uczniowie – rocznik 1946 wraz z nauczycielami. Od lewej: Kazimierz Pawlak, Maria Handzlik, Stanisław Szczepaniak, Katarzyna Grzesiek, Henryk Namysł

W czerwcu 1951 r. po raz pierwszy zakończyli naukę absolwenci siedmioklasowej szkoły podstawowej. W roku szkolnym 1966/1967 wprowadzono program ośmioklasowej szkoły podstawowej.

Uczniowie – rocznik 1948. Nauczyciele od lewej: Henryk Namysł, Maria Białobłocka, Stanisław Szczepaniak, Katarzyna Grzesiek, Kazimierz Pawlak

Uczniowie – rocznik 1949. W tle budynek starej czerwonej szkoły

Klasa I, rocznik 1957 z wychowawczynią Katarzyną Grzesiek

Z dniem 1 września 1967 r. kolejnym kierownikiem szkoły został mianowany Józef Gaździak. W czasie II wojny światowej za obsługę radiostacji został skazany na karę śmierci. Wyroku tego nie można było wykonać, ponieważ był niepełnoletni. Odesłano go więc do więzienia gestapo w Linz w Austrii. Ostatecznie karę śmierci

zamieniono na pobyt w obozie koncentracyjnym we Flossenburgu w Niemczech, w którym pozostał do końca wojny.

Od roku szkolnego 1971/1972 funkcję kierownika zamieniono na dyrektora.

Klasa VIII – rocznik 1970. Od lewej: Henryk Namysł, Stanisława Młockowska, Małgorzata Kowalik, Magdalena Szyszka, dyrektor Józef Gaździak, Stanisława Woźniak, Teresa Pawelec, Barbara Gaździak, Jolanta Nowak, Gerard Szyszka.

13 grudnia 1981 r. Rada Państwa PRL ogłosiła stan wojenny, w związku z tym zawieszono zajęcia szkolne do 4 stycznia 1982 r.

Od września 1985 r. do 1992 r. dyrektorem szkoły była Małgorzata Kowalik, a w latach 1992-1999 – Stanisława Woźniak.

Rozbiórka budynków gospodarczych, 1988 r.

Historycznym wydarzeniem w życiu wsi było rozpoczęcie budowy nowej szkoły. W styczniu 1985 r. podczas zebrania z rodzicami powołano Społeczny Komitet Pomocy Szkole, który miał wspierać budowę placówki.

W grudniu 1987 r. została zgromadzona pełna dokumentacja do realizacji tego przedsięwzięcia. W kwietniu następnego roku dokonano rozbiórki budynków gospodarczych. Budowa szkoły trwała niecałe sześć lat. Poświęcenie placówki nastąpiło 8 lutego 1998 r.

Rozbiórka starej czerwonej szkoły, 1999 r.

Uroczyste otwarcie nowego budynku szkoły przez kuratora oświaty Stanisława Kuczyńskiego, 1998 r.

Od roku szkolnego 1999/2000 w jednym budynku zaczęły funkcjonować dwie szkoły – szkoła podstawowa i gimnazjum.

Dyrektorem szkoły podstawowej została Anna Gonstalla, a gimnazjum – Stanisława Woźniak. W 2002 r. stanowisko dyrektora szkoły podstawowej objęła Ewa Ostojak, a gimnazjum – Halina Doktor. W roku 2010 połączono obie placówki szkół oraz przedszkola, które przeniesiono do dobudowanego budynku przy szkole. Powstał Zespół Szkół w Granowcu, którego dyrektorem do dnia dzisiejszego jest Ewa Ostojak.

Wizytówką wsi i naszej szkoły i od września 2010 r. jest Park Rekreacyjno-Sportowy. Powstał on dzięki zaangażowaniu władz samorządowych wsi ze środków Unii Europejskiej oraz środków własnych Gminy Sośnie. Obiekt ten służy do wypoczynku mieszkańców, rozwoju dzieci i młodzieży, zaspokaja także potrzeby kulturalne. W kolejnych latach park został rozbudowany i zmodernizowany. Powstało kino samochodowe, zaplecze gospodarcze, wiata rekreacyjna i nowe tereny zielone.

Boisko szkolne przed budową parku

Park Rekreacyjno-Sportowy

W czerwcu 2011 r. mieszkańcy Granowca świętowali 300- lecie istnienia swojej wsi. Ten wielki jubileusz był okazją do świętowania całej społeczności lokalnej oraz podsumowania historii naszej małej ojczyzny.

W tym dniu ważnym wydarzeniem było odznaczenie zasłużonych mieszkańców, którzy otrzymali statuetki z rąk ówczesnego Wójty Gminy Sośnie – Krzysztofa Bochena.

Na pamiątkę obchodów 300-lecia Granowca, w Parku Rekreacyjno- Sportowym posadzono dąb szypułkowy – symbol siły i długowieczności.

W związku z reformą oświaty, w roku szkolnym 2017/2018 placówki wchodzące w skład Zespołu Szkół zostały przekształcone w Szkołę Podstawową w Granowcu.

**Wieloletni nauczyciele
w Granowcu po II wojnie
światowej:**

- Stanisław Szczepaniak (+śp.)
- Maria Białobłocka (+śp.)
- Janina Piotrowska (+śp.)
- Katarzyna Grzesiek (+śp.)
- Józef Gaździak (+śp.)
- Barbara Gaździak (+śp.)
- Henryk Namysł (+śp.)
- Stanisława Woźniak (+śp.)
- Małgorzata Kowalik (+śp.)
- Gerard Szyszka (+śp.)
- Stanisława Młoczowska
- Irena Bartczak
- Teresa Pawelec
- Anna Gonstalla
- Magdalena Szyszka
- Halina Doktor
- Ewa Namysł

Pracownicy obsługi:

Przedszkole:

- Stanisława Spoton (+śp.)
- Maria Galbierczyk (+śp.)
- Irena Zembold (+śp.)
- Krystyna Galbierczyk
- Lucyna Merta (+śp.)
- Teresa Pastuszek (+śp.)
- Stefan Bajodek (+śp.)

Szkoła:

- Maria Jarema (+śp.)
- Władysława Skarupa
- Maria Dudek
- Józef Gaworski
- Krzysztof Doktor
- Agnieszka Jany
- Urszula Chmielecka
- Anna Rapalska
- Małgorzata Dudek

**Wieloletni nauczyciele Zespołu Szkół w Granowcu zatrudnieni
do dnia dzisiejszego to w większości absolwenci:**

- Aleksandra Chmielecka (absolwent)
- Krystyna Chudy (absolwent)
- Grażyna Gąbka (absolwent)
- Angelika Kałka (absolwent)

- Justyna Merta (absolwent)
- Jolanta Nowak (absolwent)
- Ewa Ostojak (absolwent)
- Mirosław Ostojak
- Aleksandra Piasecka
- Iwona Sikora
- Sylwia Spoton (absolwent)
- Bernadeta Szaroleta (absolwent)
- Aneta Wieja (absolwent)
- Joanna Wojtkowska
- Anna Zubik (absolwent)

Grono Pedagogiczne, pracownicy Zespołu Szkół w Granowcu,
ks. kanonik Michał Pacyna, władze Gminy Sośnie

Historia narodowowyzwoleńcza Granowca

Powstańcy Wielkopolscy

Leon Krupa
– Powstaniec Wielkopolski

11 listopada 1918 r. zapisał się na kartach naszej historii jako niezwykle ważne wydarzenie. Po 123 latach niewoli Polska odzyskała niepodległość. W okresie zaborów miały miejsce liczne zrywy niepodległościowe, które zwykle kończyły się klęską Polaków. Zwycięstwem zakończyło się jedynie Powstanie Wielkopolskie, które wybuchło w Poznaniu 27 grudnia 1918 r. i błyskawicznie rozprzestrzeniło się na całą Wielkopolskę.

Z oddziałów utworzonych m.in.: w Ostrowie Wielkopolskim, Krotoszynie, Ostrzeszowie i Odolanowie powstał front południowy. Prawie w każdej wsi powstawały ochotnicze oddziały Straży Ludowej, której zadaniem było sygnalizowanie o ruchach wojsk niemieckich stacjonujących w Sośniach.

14 stycznia 1919 r. Granowiec został zajęty przez niemiecki oddział straży granicznej. We wsi powstańcy walczyli z Grenzschutzem. Akcja ta miała na celu likwidację ośrodka organizującego wypadki rabunkowe na tereny kontrolowane przez powstańców. Zwycięską Bitwę o Granowiec stoczono w dniach 15-16 stycznia 1919 r. W walce brali udział mieszkańcy Granowca, m. in.: Stanisław Skrzypek, Leon Graf, Ignacy Chmielecki, Leon Chmielecki, Władysław Namysł, Jan Gąbka, Leon Krupa, Józef Płókarz, Józef Śniatała, Stanisław Śniatała, Władysław Śniatała, Piotr Świątły, Józef Cierpka, Jan Król, Józef Dobras i Jan Jany. W czasie bitwy ciężko ranny został Franciszek Sójka z Odolanowa.

Niemcy opuścili Granowiec. Została uznana granica śląsko-poznańska, która była strzeżona przez obustronne patrole. Niemcy cofnęli swe wojska w głąb Śląska. Natomiast w Granowcu utworzono oddziały Straży Ludowej. Wojsko polskie kwaterowało w szkole w Granowcu do lata 1920 r.

W podziękowaniu za zwycięstwo w bitwie i ocalenie życia, Powstańcy Wielkopolscy ufundowali Matce Bożej kapliczkę, która znajduje się w Granowcu przy ulicy Odolanowskiej. Kapliczka została odrestaurowana w 1999 r. z inicjatywy ówczesnych władz samorządowych, księdza kanonika Stefana Kühna oraz przy współudziale Krzysztofa Grabowskiego – członka Zarządu Sejmiku Województwa Wielkopolskiego.

Powstańcy Wielkopolscy,
1934 r.

Dla wszystkich mieszkańców naszej wsi jest to miejsce kultywowania lokalnego patriotyzmu. Pamięć o bohaterstwie i poświęceniu przodków przekazywana jest z pokolenia na pokolenie.

Błogosławiona Maria Gwidona

Postacią historyczną związaną z Granowcem oraz dumą dla jego mieszkańców jest błogosławiona siostra Maria Gwidona od Miłosierdzia Bożego (z domu Helena Cierpka). Urodziła się 11 kwietnia 1900 r. w Granowcu. Do Zgromadzenia Najświętszej Rodziny z Nazaretu została przyjęta 17 lutego 1927 r. W niedzielę, 1 sierpnia 1943 r., wraz z innymi siostrami została rozstrzelana przez hitlerowców w podmiejskim lesie, w okolicach Nowogródka. Papież Jan Paweł II ogłosił ją błogosławioną w 2000 r. Przy ścianie wieży kościelnej w Granowcu znajduje się tablica poświęcona

błogosławionej Gwidonie, a w pobliżu domu, gdzie się urodziła, istnieje miejsce jej pamięci.

Jan Pustówka

Osobą zasłużoną dla lokalnego społeczeństwa był Jan Pustówka, ewangelik ze Śląska Cieszyńskiego. Ideą rządu polskiego w latach trzydziestych było krzewienie polskości na terenach zgermanizowanych, dlatego też nauczyciel ten rozpoczął pracę w Granowcu, zamieszkałym w większości przez ludność ewangelicką. W 1930 r. Jan Pustówka został kierownikiem Szkoły Powszechnej. Dzięki jego zaangażowaniu w pracę pedagogiczną i społeczną, w roku szkolnym 1936/1937 szkoła w Granowcu, z czteroklasowej, stała się szkołą sześcioklasową.

O zasługach Jana Pustówki na polu działalności społecznej i oświatowej świadczą dokumenty, które zachowały się z tamtego czasu: Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929 r.), Srebrny Krzyż Zasługi „Za zasługi na polu pracy oświatowej i społecznej” (1931 r.), Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (1938 r.) oraz pismo inspektora szkolnego powiatu ostrowskiego wyrażające „uznanie dla postępowania Jana Pustówki w sprawach międzynarodowych na terenie Granowca” (1933 r.).

Na początku września 1944 r. Jan Pustówka został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen, a potem przewieziony do obozu w Mauthausen na terenie Austrii. Oswobodzony w 1945 r. przez wojska amerykańskie zmarł prawdopodobnie z wycieńczenia w austriackim szpitalu.

Alfons Namysł – sierżant Ludowego Wojska Polskiego, zastrzelony 16 sierpnia 1945 r. przez bandę niustalonych sprawców w lesie, koło Surmina pod Sośniami. Pochowany na cmentarzu w Odolanowie.

Józef Płókarz – uczestnik Powstania Wielkopolskiego. W 1939 r. został powołany do wojska. Po kapitulacji Polski udał się do ZSRR, gdzie wcielono go do Polskiej Armii gen. Andersa, walczącej m.in. we Włoszech pod Monte Cassino. Ze względów politycznych wrócił do Polski dopiero w 1947 r.

Spotkanie nauczycieli i młodzieży z kombatantami i żołnierzami: Józefem Płókarzem i Józefem Gaździakiem – listopad 1988 r.

W 2018 r. przypada setna rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości. Z tej okazji odbyła się uroczystość nadania naszej szkole imienia Orła Białego, poświęcenia sztandaru oraz odsłonięcia tablicy pamiątkowej. W roku tym przypada też 20. rocznica funkcjonowania szkoły w nowym budynku.

Opracowali:

dyrektor i nauczyciele

Szkoły Podstawowej w Granowcu

Dofinansowano ze środków Urzędu Gminy Sośnie
w ramach realizacji zadania publicznego
„Jesteśmy z pokolenia orłów” – uroczystość nadania
imienia Orła Białego Szkole Podstawowej
w Granowcu.

Podziękowania dla:

**Wójta Gminy Sośnie Stanisława Budzika,
Sekretarz Gminy Sośnie Justyny Maryniak,
Starosty Powiatu Ostrowskiego Pawła Rajskiego
i Wicestarosty Powiatu Ostrowskiego Romana Pacholczyka.**

Zdjęcia:

- archiwum Zespołu Szkół w Granowcu,
- Świątły J., *Granowiec, Krzyżno*. Szkic monograficzny, Opole 2008.

Wydawnictwo zostało dofinansowane z budżetu Gminy Sośnie i Powiatu Ostrowskiego

Granowiec, maj 2018 roku